Béres Attila

Boldogasszony lovagja

hangjáték Szent László-legendák nyomán

A felhasznált versek egy része népköltés, illetve ismeretlen szerző műve.
A Boldog Várad versrészlet Csanád Béla fordítása

Szereplők:

András úr öreg birtokos, volt katona és Szent László
Esperes - Várad püspökének titkára
Veronika - a bátorfai fogadós lánya és elrabolt lány
Diák - András úr szolgája és leányrabló kun
Fogadósné - Veronika anyja és elbeszélő
Diakónus - korhely egyházfi
Mátyás mester - kovács mester és Szent László lova

1. jelenet, püspöki kancellária

ANDRÁS ÚR Mi, a Bihar-Varadinum-beli Bátorfa népe azzal a kéréssel jöttünk esperes uramhoz, püspöki kancelláriushoz, ajánlana be minket jó szívvel Várad püspökéhez meghallgatásra.

ESPERES Nana! Lejjebb már nem is jó? Rögtön a püspök úrnál kezdenétek?

MÁTYÁS Mátyás mester vagyok, fegyverkovács, uram. Magas ügyben jöttünk, magos méltóság kell hozzá.

ESPERES Fegyverkovács?? Hány szablya van egész Bátorfában, hogy külön kardkovács kell hozzá? Mindegy. Mint püspöki titkár, személyemben én magam a váradi püspököt képviselem. Halljam, milyen magos ügyben jöttetek, jóemberek?

MÁTYÁS Legfőképpen az üdvösség ügyében járunk, méltóságos titkár úr.

FOGADÓSNÉ Bizonyosan a püspök úrnál van az üdvösség kulcsa ebben a nehéz dologban.

ESPERES Ne bosszantsatok! Nincs a váradi püspöknek ideje falusi hitvitákra! Főképp nem ilyenkor. Vecsernyére harangoznak.

VERONIKA Messziről jöttünk, uram! Gyalogosan.

ESPERES De szép vagy te, ártatlanság. Hogy hívnak, gyermekem?

VERONIKA Veronika. Veronika vagyok ...

ESPERES Gyere közelebb. Na, bátran. Kinek a lánya vagy?

FOGADÓSNÉ Az én leányom ez az ártatlanság itt, titkár uram, azaz a bátorfai fogadós leánya, mert hogy én a fogadósné vagyok.

DIAKÓNUS Én meg a káplán úrnak vagyok a diakónusa, és megállapítottam, nem egyszerű hitvita ügyében járunk, titkár úr.

ESPERES Rongyos a köpenyed, veres az orrod. Mihaszna borissza vagy te, nem diakónus. Hanem te, te ott, neked olyan deákos a fizimiskád, te mondd el értelmesen, minek gyülekeztetek méltóságom elé?

DIÁK Az üdvösség ügyében jöttünk, esperes uram. Mert az üdvösség, amely ugye égben köttetik… de földön érdemeltetik ki, … már amennyiben …

ANDRÁS ÚR Jobb lesz, ha én magam. Kardot hordok, nemesember vagyok: Gecse András. Fél karom a háborúban veszett, a király katonája voltam, most birtokomon élek. Ez itt csak a deákom, másképpen a fegyverhordozóm...

ESPERES Vagytok, akik vagytok, túl sokan jöttetek és túl későn. Isten bocsássa meg, mindjárt estebéd van. Gyorsan halljam, mit akartok?

ANDRÁS ÚR Álljon elő, diakónus uram. Kezdjen már bele.

DIAKÓNUS Khm... khmm... *kántálni kezd*
Boldog Várad, ávé, híred
Növekedjék, dicsőséged
Visszhangozzák századok!

Mindenki kórusban:
Boldog Várad, ávé, híred
Növekedjék, dicsőséged
Visszhangozzák századok!

ESPERES Ávé, ávé. Ezért jöttetetek?

ANDRÁS ÚR Ezért. László királyunk ügyében.

általános helyeslés, egyszerre

MÁTYÁS Úgy van.

DIAKÓNUS Eltökélten.

FOGADÓSNÉ Szegény király urunkért.

DIÁK Igen, László királyért.

ESPERES Lászlóért? Majd´ harminc éve halott, az úr adjon neki nyugodalmat, mit akartok tőle?

MÁTYÁS Mi nem a második Lászlóról beszélünk, uram.

DIÁK Hanem az elsőről! Akire minden váradinak emlékezni kell.

DIAKÓNUS Főképpen a váradi papoknak!

FOGADÓSNÉ Nélküle Várad sincsen, püspökség sincsen, semmi sincsen, ajtónálló uram!

ANDRÁS ÚR Rég elhordja a tatár, tiporja kun, gyalázza vérszomjas besenyő,

egy köve se lenne már a városnak, ha nem védi a mi László királyunk.

ESPERES Jó király volt, nagy király volt. Várad is van, püspökség is. De mit akartok vele?

ANDRÁS ÚR Csatában mindig kivált, ragyogásától megvakult az ellenség!

FOGADÓSNÉ Fejjel magasodott más férfiak fölé...

DIÁK Bátorságban az oroszlánnal vetekedett...

VERONIKA Mégis jámbor volt, és szent életű.

ANDRÁS ÚR Tagadja tán, titkár uram?

ESPERES Nem tagadom.

MÁTYÁS Kétszer koronázták meg, pedig egyszer sem akarta!

FOGADÓSNÉ Mondják, inkább égi koronára vágyott, mint földire.

DIÁK Ha nem hal meg idő előtt, a keresztes hadak vezére lett volna. A szentföldig is eljut!

VERONIKA Lovag volt, a szüzek gyámolítója.

ANDRÁS ÚR Tagadja-e, titkár uram!?

ESPERES Már hogy tagadnám. Jó király volt, nagy király volt.

ANDRÁS ÚR Na, akkor... azt mondja meg titkár uram: mért nem ő lehet a mi kis templomunk védőszentje?!

MÁTYÁS Főképp, ha egyszer neki építettük a templomot.

ESPERES Na, csak hogy kiböktétek. Megmondom nektek: Azért nem lehet, mert László királyt a pápa nem avatta szentté. Ha nem szent, nem lehet védőszent sem!

VERONIKA De uram!

ESPERES Mondjad, Veronika!

VERONIKA Azt beszélik, esperes uram, hogy László királyunkat nem is akarják szentté avatni.

ESPERES Okos vagy, Veronika. Nem nagyon akarják.

ANDRÁS ÚR Igaz-ez, esperes uram?

ESPERES Semmi közötök hozzá, országos ügyek ezek.

FOGADÓSNÉ Igaz a beszéd, vagy nem?

ESPERES Nem ér föl odáig együgyű elmétek.

DIÁK Azért próbáljuk csak meg, hátha fölér.

ESPERES Valóban itt vannak Cölesztin pápa legátusai Rómából. Valóságos bizottság. Itt tanyáznak majd egy éve már, és várják a király szentséges mivoltának csalhatatlan jeleit. Valami csodát, vagy olyasmit, ami véglegesen meggyőzné őket.

DIAKÓNUS Hírét vettük.

FOGADÓSNÉ Ezért jöttünk.

MÁTYÁS Megsürgetnénk.

ESPERES Ó, sancta simplicitas! Háború van Dalmáciában, hadjárat készül Szerbia ellen, minden évben meghal egy pápa, ki törődik a váradi könnyekkel és csodákkal! Éhes vagyok, fáj a lábam. Menjetek haza!

MÁTYÁS És ha mi előbbre mozdítanánk a hivatal kerekét? Akkor se lehetne?

ESPERES De poétikus lelkű kovácsmester ez! ... Szép lehet a falutok is. Egyszer még megnézem. Betérek a fogadótokba, leányom. Na, mindent tudtok már, ha föl nem is fogtátok. Menjetek isten hírével.

ANDRÁS ÚR Nem úgy van az, uram!

MÁTYÁS Nincsen még vége!

FOGADÓSNÉ Most kezdődik!

DIAKÓNUS Engedelmével.

ANDRÁS ÚR Ha és amennyiben a Szentszék elfogadná László királyt hivatalos szentnek, lehet belőle a mi templomunk védőszentje?

ESPERES Akkor lehet, hogyne lehetne. De mivel nem fogadta el, nem lehet. Menjetek, menjetek. Tálalják a vacsorámat!

DIÁK Mi pedig addig innen el nem megyünk. Tudjuk a törvényt.

ESPERES Micsoda törvényt?!

DIÁK Aki főbenjáró ügyben tanúságra jelentkezik, az el nem küldhető, ...

FOGADÓSNÉ El nem hessenthető, ...

DIAKÓNUS A tanú meghallgatandó, ...

MÁTYÁS Mondandója írásba foglalandó.

ESPERES Tanúság? Kinek az ügyében akartok ti tanúskodni?

DIÁK Hívja csak az írnokát, uram, nagy marék lúdtollal, mert lesz itt jegyezni való.

ANDRÁS ÚR Tanúságot teszünk Szent László királyunk tettei ügyében. Nemes emberként, én magam tíz helyett is tanúságot teszek.

MÁTYÁS Számos csodáit elősoroljuk, ...

FOGADÓSNÉ Eskü alatt valljuk, ...

VERONIKA Szent életét dicsőítjük, ...

DIAKÓNUS A pápai legátusokat eme igaz csodákkal a magunk oldalára hajlítjuk.

ESPERES Emberek, nem így megy ez.

FOGADÓSNÉ De bizony így megy. Diakónus, állj elő. Hallja meg az esperes titkár úr, miféle szent ének járja Várad környékén.

DIAKÓNUS Kezdem, uram. Khm... khm.

kezdi a kántálást, de hamar mind bekapcsolódnak

Üdvöz légy, kegyelmes Szent László király,
Magyarországnak édes oltalma,
Szent királyok közt drágalátos gyöngy,
Csillagok között fényességes csillag.

és zene

2. jelenet

DIAKÓNUS Elsőül: én, Benedek, a küsbendői káplán diakónusa az úr ezeregyszázkilencvenkettedik évében tanúsítom László király csodatevését a színigazság szerint. Amidőn a magyar sereg király urunk vezénylete alatt a tatárokat üldözte, és már sarkukba hágva szorongatta őket keményen, a pokolravaló pogányai marékszám szórták az aranypénzeket keresztény üldözőik elé, és mivel ekkora temérdek kincs hogyne torpantaná meg a közönséges katonát, meg még a tiszteket is, László király látván a veszedelmet, leszállt lováról, térden állva könyörgött az égiekhez, és oly heves imát mondott, hogy az aranypénz mind lapos kővé változott. Ezáltal az ellenség üldözését föl nem hagyták, mert hol az a bolond katona, aki kavicsok kedvéért leszáll a lóról, nem igaz? Így a csatát fényesen megnyertük, bizonyság rá, hogy a hódító hordák keletről hazánkba azóta se jöttek. Na, megmondtam.

ESPERES Mivel tudod te ezt bizonyítani?

MÁTYÁS Mit kell ezen bizonyítani, jó uram? Hát egyetlen egy tatár sincs az országban! Ez nem elég?

DIÁK Az aradi csatamező még most is teli van lapos kövecskékkel, tudományosan úgynevezett numulitokkal, azaz Szent László pénzével. Színarany tallér, dénár, amúgy rablott pénz volt mind! Nem hiszi tán, titkár uram?

ESPERES Hiszem én. De a pápai legátusokat nem küldhetem Aradra kavicskákat gyűjteni, mint a gyereket!

VERONIKA *egymás közt sutyorognak* Nem hisz ez nekünk.

FOGADÓSNÉ Mintha nem is magyar volna.

MÁTYÁS Magyar ez, csak hivatalban ül.

DIAKÓNUS Bele is tompult.

DIÁK Veronika bezzeg érdekli. Még az orcáját is majdnem meg-

csippentette.

FOGADÓSNÉ Veronika, gyere csak, kislányom.

ESPERES Gyere, ártatlanság.

VERONIKA Itt vagyok..., anyám...

FOGADÓSNÉ Emlékszel-e arra a görög papra, aki nálunk szállt meg egy éve?

VERONIKA *nagyon is emlékszik* Ó, nem, nem emlékszem, anyám.

FOGADÓSNÉ Két kakast megevett, és vert ezüst keresztet hagyott fizetségül? Kicsit kancsalított.

VERONIKA Ja? Arra emlékszem. Mindig megcsippentette az orcámat.

ANDRÁS ÚR Egyébként a papok házasodását is László királyunk tiltotta meg, nagyon ideje volt már!

DIÁK Azt a pápa találta ki.

FOGADÓSNÉ Lányom, az a görög szerzetes...

VERONIKA Tudom. Nem görög, hanem szerb, a neve Pahomije atya, és azt mesélte, hogy ott volt, amikor László királyunknak megnyílott a föld!

ANDRÁS ÚRNa, ezt meséld el ennek az ajtónállónak.

DIÁK Írnok, jegyezd!

ESPERES Aztán hány kancsó bor után nyílott meg a föld ennek a vándorszerzetesnek? Mi? Ismerem a fajtáját.

FOGADÓSNÉ Beszélj, te lány!

DIAKÓNUS Na, Veronika!

VERONIKA Én, Veronika, a fogadós leánya keresztény hittel tanúsítom, hogy midőn László király a kunokkal harcolt, és menekülni kellett...

ANDRÁS ÚR Átmenetileg!

VERONIKA A Torda hegységben...

DIÁK Az Aranyos patak fölött...

VERONIKA Amikor a kunok már nagyon szorongatták,

MÁTYÁS Baltáikkal majd´elérték...

ESPERES Hagyjátok a leányt beszélni!

VERONIKA Baltáikkal majd elérték...

DIAKÓNUS Szög nevű lovát megállította...

VERONIKA Szög névre hallgató táltos paripáját megállította...

FOGADÓSNÉ Nagy királyunk térdre hullott...

VERONIKA Térdre hullva buzgó imádságba kezdett, és az Úr ketté hasította...

FOGADÓSNÉ Mondjad, lányom, bátran.

ESPERES Mondjad, leány.

VERONIKA ...ketté hasította a sziklát, az Úr a hegyet ketté hasította nagy

égzengés közepette, és szent királyunk életét megmentette a kunoktól.

ESPERES Hm. És mi a bizonyíték, hogy ez a történet valóban megesett?

FOGADÓSNÉ Nahát, ilyen pogány lelket!

ANDRÁS ÚR Hallgass asszony, jegyzőkönyvet írnak.

MÁTYÁS A nyilvánvaló valóságban is kételkedik, titkár uram?

ESPERES Elhiszem én ezt, csak úgy mint maga. De a pápai követeket hogyan győzzem meg?

DIÁK Ez is bizonyítható, a napnál világosabb, uram. A mai napig ott van a Tordai-hasadék, mely megállította a gaz kunokat, és megmentette királyunk életét.

DIAKÓNUS Még László király lova patkójának a nyoma is ott van a szakadék menti sziklában, bárki megláthatja.

ESPERES Pápai követet a Torda sziklái közé nem viszek, hisz ha baja esik, az a szentszék elleni merénylet volna. A legátusok nem zergék, hogy a szirteken szökellni tudnának.

ANDRÁS ÚR Mivé lesz az igazság Magyarországon?

ESPERES Az igazság ki lesz szolgáltatva. A mai napra rendelt igazság pedig az, hogy mivel alkonyat után püspökségi titkár és esperes semmiféle vizsgálatot nem folytathat, ti most eltűntök színem elől. Menjetek, megalszotok itt az istállóban, őrizet mellett. Holnap folytatjuk a tanúságtételt. Dixi.

ANDRÁS ÚR Birtokos nemes vagyok. Engem nem csukathat be, uram!

ESPERES Nem tömlöc az, nemesúr. Védőőrizet, ami kijár a legfontosabb tanúságtevőknek. Tizedes, vigyék őket!

DIAKÓNUS Várjunk csak, várjuk. És a László király nevét viselő forráskutak?

ESPERES Mi? Forráskutak?

FOGADÓSNÉ Forráskutak bizony. Igaza van a diakónusnak. A forráskút erős bizonyíték, hiszen annak vize a mai nap is folyik. Kifogyhatatlan! Nagy királyunk dicsőségére!

DIAKÓNUS Még tán csodatévők is azok a kutak.

VERONIKA Meglehet, gyógyító erejük van, mint Szent László füvének.

ESPERES Tizedes, szállásolják el Bátorfa lelkes követségét a püspökségi ólban, ahol az éjszakát őrizet alatt eltölthetik. Mára elegem van ebből.

még mindenki sietve elmondja a magáét, miközben taszigálják ki őket

DIÁK Három kútforrásról is tud a krónika, uram! Szerte az országban...

ANDRÁS ÚRSzomjazó seregének háromszor fakasztott három helyen vizet! Na, hé, nemesember vagyok, erissz, te martalóc!

ESPERES A tyúkketrecbe velük, azon rácsok is vannak! A tyúkketrecbe!

DIAKÓNUS Tordánál lándzsájával fakasztott forrást, magam is kóstoltam, hideg a vize, tiszta és szikrázó, mint az égi üdvösség maga, én Benedek diakónus, tanúsítom.

ESPERES Holnap! El vele!

DIÁK A Mátra völgyében sisakjával fakasztott vizet, midőn besenyők ellen indult még herceg korában. Gyógyít az a forrás, tanúsítom.

ESPERES Eh!

MÁTYÁS Nyitra mellett lova patkójával fakasztott vizet. Kovácsmester vagyok, értek a patkóhoz. Megismerem a táltos ló nyomát is akárhány közül. Más annak a formája, mélyebb az árka, csinosabb az ívelése. Nahát mondom: tikkadtan bőgött már a magyar sereg szomjúságában, mint a barom, hát akkor László herceg megugratta Szög nevű táltos paripáját, és forrás fakadt annak rúgása nyomán.

ESPERES Források… vizek... vizek … források… Balga elgondolás ilyesmiből tanúságot tenni a szentség dolgaiban. Kifelé!

MÁTYÁS Aranyszög hullott a forrás mélyére a táltos patkójából! Próbálták kivenni haramiák százan is, de ember el nem érheti, Szent László szöge az. Láthatja, akinek szeme van! Akármilyen bíboros római kardinál megláthatja...

ESPERES Szemérmetlen, szemérmetlen! De lássátok, van szívem! Hogy legalább egy legyen köztetek, aki nem bűnben tölti az éjszakát, meggyóntatok valakit.

ANDRÁS ÚRA Tyúkok közt nem mindegy? Ezt a gyalázatot egy nemesemberrel.

DIAKÓNUS Urunk Jézus Krisztus is istállóban született…

ESPERES Akinek legkevesebb bűne van, az itt marad gyónni. Megmondtam, dixi.

3. jelenet

ESPERES Na, te leány, Veronika. Gyere közelebb.

VERONIKA Az én lajstromom a legrövidebb. Gyónom a mindenható Istennek…

ESPERES Hagyd ezt most, hagyjad csak.

VERONIKA De a gyónás…?

ESPERES Ego te absolvo, ámen, két miatyánk, két üdvözlégy. Most arra

felelj nekem, hogy mit akartok ti ezzel a László királlyal. De ne hazudj!

VERONIKA Hát elmondtuk, jó uram!

ESPERES De biztogatott valaki erre?

VERONIKA Nagyon is! Erősen!

ESPERES Na végre. Kicsoda? Mondd már, vagy el akarsz kárhozni?

VERONIKA Hát mindenki! Bátorfán. Minden hívő lélek.

ESPERES Eh! De más! Idegen! Nem jártak nálatok magos egyházi személyek?

VERONIKA Tavaly. Pahomije atya…

ESPERES A csongrádi, vagy az aradi püspökségtől! Netán Budáról! Na? Na? Gondolkozz.

VERONIKA … hát Pahomije. Más nem. Kicsi a mi falunk, urak nem járnak felénk …

ESPERES Jól van lányom… jól van. Elmehetsz.

VERONIKA Uram, kérdeznék.

ESPERES Kérdezz.

VERONIKA Uram, azt kérdezném, ismerős volt-e magának, amit mi itt elmeséltünk nagy királyunkról?

ESPERES Megjártam Krakkót, Bécset, Bizáncot. Tanultam könyvekből, embertől, nagy mesterektől. Ahogy a piactéren a tolvajok beszédéből és a fecskemadár röptéből is tanul, akinek füle és szeme van isten kegyelméből a tanulásra. Sok mindent lát és sok mindent hall az ember, amíg a váradi püspök jobb keze lesz.

VERONIKA Akkor, uram, hiszi velünk László király szentségességét? Vagy miért nem kergetett bennünket, falusiakat rögtön haza? Ugye nem lehet, hogy kineveti az egyszerű magyarok lelkes jó szándékát, uram?

ESPERES Látod, gyermek, csak az Úr a tudója, kinek milyen képességeket osztogat az ő végtelen jóságában. Mert a te szívednek nyitottsága még nagy teher lesz neked az életben.

VERONIKA Nem nagyon értem, uram.

ESPERES A ti tanúságotok természetéről beszélek. László királyunk szentsége nem ezeken a történeteken vagy szép tündérmeséken múlik. Meséket, amiket hallottál, tovább mondani, esetleg hozzátenni egy kis délibábot, az nem tanúságtétel. Mindegy, hogy az a mese igaz vagy hamis. Nem az számít.

VERONIKA Akkor hogyan lehet tanúságot tenni?

ESPERES A hit számít, semmi más. Az őszinteséget akarom hallani. Ami gyak-

ran oly nagyon hasonlít a szenvedéshez. Nem a mesét, gyermekem.

VERONIKA Ó uram, hogy tudnám én azt most megmondani, hogy megértettelek-e?

4. jelenet a tyúkólban

Hőseink keservesen éjszakáznak. Suttogó légkörben.

FOGADÓSNÉ Veronika! Mit akart még az esperes tőled?
VERONIKA Semmit, édesanyám. Meggyóntatott.
FOGADÓSNÉ De ugye nem csipkedte meg az orcádat?
VERONIKA Két miatyánk a penitencia.
FOGADÓSNÉ Sokáig elvoltál.
VERONIKA Mondom, hogy gyóntam neki.
DIÁK Kevés bűn, hosszú feloldozás?
DIAKÓNUS Egyházi személynek tiltva van a csipkodás.
FOGADÓSNÉ Na, ha megteszi, hát meggyónja.
DIAKÓNUS Nem úgy van az.
MÁTYÁS Dehogynem. Csak a házasodás tiltott nekik.
FOGADÓSNÉ Hát akkor mit akart, lányom?
VERONIKA Szépen beszélt.
DIÁK De vacsorát bezzeg nem adtak, az ördög vigye el.
ANDRÁS ÚR Ne neszezzenek már! Alhatnék!
MÁTYÁS Ahol bolha van, ott az ember vakaródzik. Maga is vakaródzik, András uram.
DIÁK Az egerek neszeznek.
FOGADÓSNÉ Minek is jöttem Váradra!
DIAKÓNUS Micsoda szenvedés ez. Étlen, szomjan...
ANDRÁS ÚR Neked főleg szomjan, diakónus.
MÁTYÁS Hát nem is méltányos eljárás.
FOGADÓSNÉ Valóságos vértanúság ez. Szalma is alig van alattunk.
ANDRÁS ÚR Vértanúságnak azért nem mondanám.
MÁTYÁS Nem lehet... hogy... esetleg... jó lenne nekünk más védőszent is abba a kis templomunkba?
ANDRÁS ÚR Mit mond?
MÁTYÁS Már... ha László királyunkat sehogy meg nem kapjuk. A szentek egyformák az Úr színe előtt. Egyformán kedvesek.
DIÁK Maga elárulná a mi közös szép kívánságunkat?
DIAKÓNUS Lényegében mindegy az, hogy kicsoda, csak magyar szent le-

gyen.

VERONIKA Hát a szentek közt van már öt magyar is.

FOGADÓSNÉ Te azt honnan tudod?

VERONIKA Ez a diák mesélte.

FOGADÓSNÉ Mikor volt erre időtök?

DIÁK Á, csak néhány szót váltottunk.

ANDRÁS ÚR Diakónus, tudod-e a magyar szenteket?

DIAKÓNUS Persze. A mi szentünk István király, aztán Imre herceg...

ANDRÁS ÚR Szent Gellért...

DIAKÓNUS Meg a zombori remete.

FOGADÓSNÉ Ebben a zombori remetében talán ki is egyezhetnénk a püspökséggel. Jó lesz az nekünk védőszentnek.

DIÁK Remetéből kettő is volt.

ANDRÁS ÚR András és Benedek. Sokáig őriztem egy-egy hajszálukat aranyos szelencében, de a szófiai csatában a karommal együtt odaveszett az ereklye.

MÁTYÁS Egyezzünk ki a püspökséggel... Ha nekik nem fontos a László szentsége, minek törjük magunkat.

FOGADÓSNÉ Akkor hát reggel szólunk ennek a titkárius ajtónállónak, hogy eresszen már haza bennünket. Más szentet választunk. Amelyiket akarják.

DIAKÓNUS Persze, olyan kell, amelyik nem ilyen bajos.

ANDRÁS ÚR Malacot vágatok, ha hazaérek végre innen.

FOGADÓSNÉ Rég be kellett volna tapasztanom a tűzhelyet, aztán tollat fosztani. Minek jöttem ide, minek?

DIÁK Azért... ahogy hallgatom magukat, hát elég hamar odadobják László királyt.

FOGADÓSNÉ Mit lehet tenni a hatóság ellen?

VERONIKA Igaza van a diáknak.

MÁTYÁS Olyan táltos lova egy királynak se volt, mint Lászlónak. Patkoltam én azt álmomban, aranyszín volt a sörénye, fekete a pillantása, táncára csak úgy mosolyogtak az angyalok.

DIAKÓNUS Nehogy már egy ló miatt szenvedjünk!

FOGADÓSNÉ Virradatkor zörögjünk a porkolábnak!

DIAKÓNUS Aludjon, Mátyás mester! Álmában patkolhat nagyokat. Ne beszéljenek már annyit.

DIÁK Na, vakaróddzunk!

VERONIKA Azt az ötöt...

DIÁK Mit mondasz, Veronika?

VERONIKA Azt az öt magyar szentet.
DIAKÓNUS Mi van velük?
VERONIKA Azokat is László király szerzette be az anyaszentegyházba a magyarok dicsőségére.
ANDRÁS ÚR Mit mond a lány?
MÁTYÁS Ránk olvassa a vétket.
ANDRÁS ÚR Mit?! Milyen vétket?
MÁTYÁS Csak azt, hogy ingadozunk, mint a gyenge nád.
DIÁK Szégyen, hogy egy gyönge szűz mondja ki az igazságot ennyi férfi közt.
DIAKÓNUS De hát mi az igazság? Ki merné állítani, hogy ismeri az igazságot?
VERONIKA Az igazság bennünk van. Kiben-kiben, olyan, amilyen. Ha őszinték vagyunk.
ANDRÁS ÚR Nohát nem! Nem és nem! Én ebbe nem nyugszom bele!
DIÁK Fölemelkedünk végre? Kitörünk a tikok közül, András úr?! Aggyneki?
ANDRÁS ÚR Akármilyen kicsi templom is a miénk, az a miénk! Én nem hagyom László királyt. Hogyan gondolhattam egy pillanatig is, hogy nekünk itt Biharban, a rabló kunok, a vérszomjas besenyők által szaggatott falunkban ne László király legyen a patrónusunk!?
DIAKÓNUS Jaj, uram, hát hogyan tudnánk tenni olyan erős tanúságot, amit elfogad a püspök úr is?! Hát még a követek, a pápa őszentsége!
MÁTYÁS Meglehet, éppen az Úr minket szemelt ki előbbre tolni a szentség szekerét.
ANDRÁS ÚRVeronika szentem megmondta, bennünk az igazság. Nem ezt mondtad, lányom?
VERONIKA Az esperes úr azt mondta, hogy erős hittel diadalmaskodhatunk törekvésünkben. Ha jól értettem...

5. jelenet *A színjátékot kitervelték, de persze rögtönöznek is szükség szerint.*

ESPERES Mit nem mond ez az ember!? Rosszul hallok?
FOGADÓSNÉ De bizony jól hall, kancellárius uram.
DIAKÓNUS Megvilágosodásunk volt az éjjel.
MÁTYÁS Úgyis mint égi jelenés, püspöki titkár uram.
ANDRÁS ÚR Ez már komoly dolog!
ESPERES Komoly bizony, mert akit hazugságon kapnak az egyházi törvény előtt, azt próbának vetik alá, az innen élve haza nem megy. Nem sajnáljátok ezt a gyönge szűz leányt itt köztetek?

Hóhér kezére adnátok, gazemberek!?

ANDRÁS ÚR Ugyan uram! Legelőször őreá szállott a fényesség.

ESPERES A baromfiketrecben.

DIÁK Az ég angyala jelent meg nekünk, és megmutatta László király szentségének titkát.

ESPERES Az éjjel? Gyöngytyúkok között. Törött szalmán.

ANDRÁS ÚR Az éjjel.

FOGADÓSNÉ Gyöngytyúkok és pulykák között.

MÁTYÁS Törött szalmán.

DIAKÓNUS Az Úr küldötte nem válogatós.

ESPERES Micsoda módon mutatta ki azt a titkot az Úr küldötte?

DIAKÓNUS Megszállás útján.

FOGADÓSNÉ Pont úgy. Hajnalban.

ANDRÁS ÚR A kakasok rikoltozása közben.

FOGADÓSNÉ Megszállott az angyal bennünket.

ESPERES Megszállás?! Ó ti gazemberek, melyikőtök eszelte ki ezt az istenkáromló ravaszságot?

MÁTYÁS Amint hogy éhségében máskor csillagokat lát az ember, oly tiszta ragyogással bújt belénk László herceg és a leányt rabló kun igaz története ...

FOGADÓSNÉ ... királyunk szentségének legfőbb bizonyítéka.

ANDRÁS ÚR Veronika által szólalt meg a rablott leány, a diák ajkán beszélt a kun vitéz. Magam isteni sugallat által, mert hogy nem lehetett más, László herceg lelkét kaptam meg a tanúság végett.

ESPERES A kovácsmesternek mi jutott?

MÁTYÁS Én a ló vagyok, uram. Királyunk táltos paripája, szőröm selymes, táncom kényes, tartásom büszke, patkóm nyomán szikra száll...

ESPERES Hogy nem nyílik meg az ég ekkora pimaszságon. Még abbahagyhatjátok a hazudozást.

VERONIKA Ne vedd el tőlünk, uram, a bizonyítás jogát.

ESPERES Rendben. Írnok! Következik László herceg és a kun leányrabló igaz története, ahogy az megjelent a bátorfai küldöttségnek sugallat formájában. Tegnap éjjel. A baromfiketrecben.

6. jelenet *A mese és a valóságos érzések játéka!*

FOGADÓSNÉ László urunk még herceg korában a kerlési...

MÁTYÁS avagy cserhalmi ...

FOGADÓSNÉ ...csatában elől járt a harcban...

MÁTYÁS vágta-szabdalta a gyalázatos kunt...

FOGADÓSNÉ ...egymaga négyet...
MÁTYÁS ötöt...
FOGADÓSNÉ ... elhallgasson már, Mátyás mester...
DIÁK Tán kevesli a ló szerepét.
MÁTYÁS De ha nem jól mondja a kocsmárosné!
FOGADÓSNÉ Nahát, ahogy mondom: egymaga ötöt is levágott, amikor észrevette, hogy valami különösen szilaj kun egy igen szép magyar leányt ragadott magával lovon.
MÁTYÁS A rabló fajtáját!
FOGADÓSNÉ Na, rögtön utána eredt...
MÁTYÁS Szög nevű táltos paripáján. *Innentől a nyelvével „lódobogást" csattogtat, minden László-kun-leány párbeszéd alatt és még ahol szükséges, amíg el nem fárad, vagy amíg a rendező ésszerűen belé nem fojtja. A Diák esetenként segíthet csattogni.*
FOGADÓSNÉ De akárhogy kergette, akárhogy hajszolta, nem bírt közelebb jutni hozzá...
DIÁK ... egy lándzsahossznál.
FOGADÓSNÉ Ekkor odakurjantott László a leánynak.... András uram, hallja?
ANDRÁS ÚR Úgy, úgy. Odakurjantottam, hogy: Szép húgom, rántsd le a kunt övénél fogva a lóról, aztán majd én lekaszabolom, a Pilátusát!
FOGADÓSNÉ De a kun se volt rest, szorosan fogta a lányt, és fülbesúgott neki.
DIÁK Fülbesúgott imígyen: *igaziból súg-búg* szép magyar lány, nézd, erős karom van, jó lovam, vitéz hírem, sátramban ékszerek várnak ...
VERONIKA *gyengül* Ékszerek is?
DIÁK Persze, úgymint karkötők, csattok, kösöntyűk, gyűrűk, fejékek és láncocskák számolatlan...
FOGADÓSNÉ Elég már!
DIÁK *hevül* ...kényeztetlek, csókolgatlak ezeregy éjszakán át, kincsem leszel halálomig, jössz-e vélem? Hajlasz-e szavamra?
FOGADÓSNÉ Veronika!
VERONIKA *hevül* Hajlok biz én, hajlok, nem kell kétszer mondani.
ANDRÁS ÚR Ne higgy neki! Én mondom, László herceg!
DIAKÓNUS Álljunk csak meg, hamis a mese.
MÁTYÁS Hamis. Ez a lány nem hajolhat a kun szavára.
DIÁK Éppenséggel mért ne hajolhatna egy ilyen megfelelő vitéz kun dalia szavára egy egyszerű magyar lány?

DIAKÓNUS Azért nem hajolhat, mert nem egyszerű leány volt, hanem...
DIÁK Hanem?
DIAKÓNUS Hanem… rangbéli.
DIÁK Rangbéli kicsoda?
DIAKÓNUS A... a... a váradi püspök lánya!
FOGADÓSNÉ Nézzenek rá! *elérzékenyülve* Veronika!
DIAKÓNUS Igaz lehet. Akkoriban még gyenge volt a pápa, nősültek a papok. Szép gyönyörű sudár lánya volt a váradi püspöknek.
MÁTYÁS Igaz, igaz. Járta is a szólás, hogy sudár, mint a váradi püspök lánya!
DIÁK Még jobb is így. Kapaszkodj, te lány, jó kun paripámon szállunk, mint a szélvész. Jössz-e sátramba, leszel-e hitvesem?
DIAKÓNUS Csábítgatta a kun, de a püspök lánya nem engedett!
VERONIKA Leszek, leszek hitvesed, hogyne lennék! Engedek neked, kun vitéz.
MÁTYÁS Nem lehetsz hitvese, mert püspök lánya vagy!
VERONIKA Hallod, édes diákom, nem lehetek, püspök lánya vagyok.
DIÁK*hevülettel* Attól még jöhetsz bátran, én se vagyok akárki! Nem más vagyok, mint Ozul maga, a kunok fejedelme. Ezért táltos a paripám, nem ér utol László herceg.
ANDRÁS ÚR Utolérlek, gaz kun, tarts ki, szép húgom! Sebesen Szög lovam, én ékes paripám, hűséges táltosom!
MÁTYÁS Édes gazdám, nem bírhatok sebesebben, mert Ozulnak, a kun fejedelemnek is táltos lova van.
DIAKÓNUS Na, már megette a fene.
ANDRÁS ÚR Nem úgy van az. László herceg képében rákiáltok erős hangon: Szép húgom, szép húgom, vesd le magad a lóról!
VERONIKA Nem vetem le magam, se a kunt le nem rántom, nem én.
ANDRÁS ÚR Fogd meg a kunt övénél fogva!
VERONIKA Megyek vele a gyepűre, túl a gyepűn Halicsba, megyek vele szép Oroszországba.
FOGADÓSNÉ Hová, te lány?!
ANDRÁS ÚR Azt mondja, Oroszországba.
DIAKÓNUS Azért kívánkozik a lány a kunhoz, mert maga is királylány. Orosz királylány. Hazavágyik Oroszországba.
FOGADÓSNÉ Tiszta királylányt formáz. Az a szép kis arca. Harcoljatok érte!
MÁTYÁS lódobog ám!
FOGADÓSNÉ Veronika! Ha nem fogadsz szó, lányom, én felképellek!
VERONIKA Ígérd meg erősen, hogy neki adsz!
FOGADÓSNÉ Mit csinálok?!

VERONIKA Ha innen Bátorfára hazatérünk, a diákhoz adsz feleségnek.
FOGADÓSNÉ Soha!
ANDRÁS ÚR Szép leány, mondom néked, ragadd meg a gaz kunt övénél fogva, s vesd le magaddal, megszabadítalak, meglásd.
VERONIKA Nem vetem én, dehogy vetem.
ANDRÁS ÚR Jó paripám, sebesebben!
VERONIKA Igen szép ember a kun. Hajlandóságom van iránta.
FOGADÓSNÉ Majd adok én neked hajlandóságot!
ANDRÁS ÚR A kunok királya álnok, szava hazug, kincse átok!
MÁTYÁS: egyre hevesebb „patacsattogás", a DIAKÓNUS is segít
DIÁK Gyere velem feleségnek, nagy kunok királynéjának! Adok ékszert számolatlan, csatot gyűrűt színaranyban!
ANDRÁS ÚR A kunok királya álnok, szava hazug, kincse átok!
DEÁK De uram!
MÁTYÁS A kunok királya álnok, szava hazug, kincse átok!
DEÁK Mátyás mester, ne mondja már…
FOGADÓSNÉ A kunok királya álnok, szava hazug, kincse átok!
VERONIKA Nem kell a kincs, nem kell arany, László herceg nyomunkban van, hallik lova dobogása, megszabadít nemsokára!
ne feledjük, a „lovak nyargalnak"!
DIÁK Veronika! Veronikám!
VERONIKA Hallgass, szerelmetes szép diákom! *suttog* Hozzáadsz?
FOGADÓSNÉ *suttog* Hozzá, hozzá, csak essünk már túl. *hangos* Lányrabló kunt így üldözte hegyen völgyön László herceg, lándzsájával el nem érte, de a kun se szökött messzebb.
ANDRÁS ÚR Szép húgom, szép húgom, ragadd meg erősen a kun cifra övét, vesd magad a földre!
VERONIKA László magyar herceg, ha én azt megteszem, életem lovagi oltalmadba teszem!
FOGADÓSNÉ Azzal kapta a rabló kunt övénél fogva, és magával együtt a mélybe levetette.
DIAKÓNUS A kiskésit!
ANDRÁS ÚR László kardot vont, és összecsaptak hétszer.
A KÜLDÖTTSÉG KÓRUSBAN:
Egy … kettő … három … hét!
DIÁK Lászlón a kun akkor könnyű sebet ejtett.
FOGADÓSNÉ Az elrabolt leány buzgón imádkozott.
VERONIKA Tied leszek, szép szerelmem, tied leszek, boldogságom. Megsegít Szent László király…

FOGADÓSNÉ Akkor buzogánnyal is egymásnak estek.
DIAKÓNUS László imádkozott és vívott vitézül.
ANDRÁS ÚR Veszett kutya kunja, másodjára talál!
FOGADÓSNÉ Akkor László még egy mélyebb sebet kapott.
ANDRÁS ÚR Te lány, erőm megfogy, íme itt a bárdom, vágd horgas inába, hogy ina szakadjon.
VERONIKA Imádkozom én az égiekhez, László, hogy sebed gyógyuljon, és erőre kapjál, de bárdhoz nem nyúlok, fegyvert nem foghatok.
ANDRÁS ÚR Mért nem, leány, mondd meg, tán a kunnal tartasz?
VERONIKA Hogy fegyvert nem fogok, más oka van annak.
MÁTYÁS Üdvözlégy Mária, malaszttal teljes…
FOGADÓSNÉ Kettős imádságból László erőt merít...
MÁTYÁS Tizenkétszer fogtak kézzel vad tusában,
DIAKÓNUS Lángot fújt a kun a herceg arcába!
VERONIKA De a leány oldalt szépen imádkozott, erősödött László...
ANDRÁS ÚR Aztán bárdját a kun horgas inába vágta,
ANDRÁS ÚR és FOGADÓSNÉ ... inát szakasztotta, ...
ANDRÁS ÚR, FOGADÓSNÉ, VERONIKA és MÁTYÁS: ...végül meg is ölte.
FOGADÓSNÉ A leány a sebesült herceget ölébe is vonta, hűs kezével simogatta, meg is gyógyította.
ANDRÁS ÚR Ki vagy te lány, hogy fegyvert nem fogtál arra a pogányra?
FOGADÓSNÉ Fölnéz László, látja, hogy a leány fején arany koronácska...
MÁTYÁS Nem is korona az, hanem szent glória.
VERONIKA A földre szállt Szűz Máriát, Magyarország patrónusát mentette meg László herceg. Így menekült meg Mária országa a pogánytól.
DIÁK Azóta ragyog az égen László szekere.
ANDRÁS ÚR Aki felnéz, ott látja ragyogni, csillaggá vált maga is.
VERONIKA Ő maga csillagok között fényességes csillag.
ESPERES Jól van, lányom, jól van, kovács, fogadósné, nemes uram, diakónus, deák, jól van. A jelenés megvolt, tanúsítom, jegyzőkönyvét pecsétemmel lepecsétlem, enkezemmel aláírom, a pápai legátusoknak certifikálom. Úgy legyen! Dixi.
MÁTYÁS *kezdi, majd sorra mind bekapcsolódnak*

László király lovagolni
Mihály arkangyaltól tanult,
Mikor meghalt, egy darabig
Az ég lovászmestere volt.

Ő hajtá a Göncölszekér

Csillagsörényes lovait,
Ragyogó ostorul fonta
A holdvilág sugárait.

utóhang

VERONIKA Büszkén áll a bátorfai templom tornya,
fényesen szikrázik a magosba´,
magos égből csillag néz le rája:
Szent László az, magyarok királya.
Jó Bátorfa népe, hű szolgája,
királyát az égben örökké szolgálja.

vége

Rádiószínház, Magyar Rádió. A felvétel ideje: 1995.